

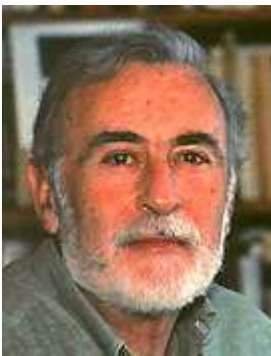
OPINIÓ

Eduardo Martínez de Pisón: el Pirineu mereix un altre tracte

"El que volien fer ja ho han aconseguit: han bloquejat en els seus estrets límits l'únic Parc Nacional d'Aragó". Així comença l'últim text reivindicatiu d'Eduardo Martínez de Pisón, publicada per l'Heraldo de Aragón.

Per Redacció digital ► digital@desnivel.es

Actualitzat 10.12.2009

El final d'un cycle de política de muntanya al Pirineu?

El que volien fer ja ho han aconseguit: han bloquejat en els seus estrets límits l'únic Parc Nacional d'Aragó, han urbanitzat tot el urbanitzable, han ampliat les estacions d'esquí envieu des del perfil de les arestes de les valls veïns i han aconseguit que fins i tot en alguna comarca pirinenca sigui gairebé impossible veure un pagès treballant en el camp. Tot i que encara queden runes i urbanitzacions parades a mig construir, detingudes per la congelació sobtada del procés, la seva arribada a l'àpex constructor i reconfigurat ha coincidit amb els moments en què la dilatació desmesurada del globus immobiliari ha rebentat el seu propi teixit.

Aquest ha estat el seu model d'acció territorial, ha donat els seus fruits de diners fàcil i ha deixat les seves empremtes per tots els paisatges. També ha tingut, pel que fa a aquestes empremtes, alguns pal.liatives locals i secundaris que no són renunciabls, unes vegades aparents i altres constatables, però en la balança dels fets pesen bastant menys les virtuts que els greuges.

I el perdut, perdut està, encara que la vanitat d'alguns no els permeti reconèixer-ho. Altres, però, hem estat testimonis del daltabaix i podríem presentar la seva llista completa. Per als qui hagin obtingut lucre, la pràctica d'aquest model durant aquests anys hi haurà estat una oportunitat incontinent i, en canvi, els seus efectes per a la natura, el territori i els paisatges mancats de protecció definida es poden resumir com un visible menyscapte. En qualsevol cas, aquest patró en exercici almenys ja durant un decenni ha estat prioritàriament un patró agressiu d'actuació en l'economia territorial, i evidentment no un model de decidida acció cultural ni ambiental en aquest mateix territori. Potser han trobat el que buscaven, moure diners, encara que hagin trencat molts cristalls en el seu galop pel camí. Si busquéssim una altra cosa basada en el valor qualitatiu de la muntanya és segur que haguessin estat preferibles altres conceptes, diferents objectius, diferents mètodes.

No és el mateix un lloc que un altre. Tots els llocs tenen el seu valor, funció i sentit, però són individus geogràfics diversos i no posseeixen les mateixes qualitats. A aquestes alçades de la vida en el meu ofici de geògraf he vist molts paisatges naturals i unes quantes muntanyes, i aquesta mirada professional, a la qual molt sempre una altra afectiva però a la que ara no recorro, em diu amb claredat que el Pirineu aragonès és un dels millors mitjans i paisatges de serralada que hagi recorregut i estudiat. Sabent això és molt més enutjós veure com l'aplicació del model imperant durant l'últim decenni, possiblement tan lucratiu però igualment tan cec per als valors ambientals i culturals, s'ha dut per davant tantes coses que estimava, perquè objectivament eren estimables. El Pirineu es mereixia i requereix avui un altre tracte. No es pot actuar en llocs així sense donar la talla, no es poden aplicar els instruments grollers que s'han utilitzat ni conduir els processos territorials de qualsevol manera per exclusius fins rendibilitat, amb orelleres per a tota la resta, jugant amb el valor del sòl com si tal terra fos indiferent o similar al d'un raval o al d'un polígon urbà. No es pot actuar en lloc tan valuós en la cultura i la natura de la manera tosc en què s'ha fet, ja que ni el paisatge és només territori ni el territori és només solar, ni aquest gran paisatge és, com s'ha pretès, merament un gran solar.

I és que un decenni és molt de temps. Fins i tot pot arrossegar un altre perill: potser les noves generacions

no coneguim ni puguin evocar els valors naturals, culturals i paisatgístics que els de certa edat hem vist dissipar en aquest lapse de temps reconfigurat i, per tant, no trobin a faltar el que es ha anat i pensin que el Pirineu és o ha estat sempre com ara ho veuen i viuen, perquè les fotos sípies no són referència completa. Sentir a més als que podem donar testimoni pot prendre com una tabarra. Ho sé i no vull caure en això. Cal, doncs, mirar endavant.

No obstant això, tot indica que, malgrat la tossuderia d'alguns polítics, gestors i promotors, aquest cicle, que semblava una espiral sense límit, ha mort. Tot i que volen reactivacions per prosseguir el seu rendiment, és un cicle extingit perquè les seves circumstàncies externes s'han fet bocins. És a dir, que podem o millor hem d'iniciar un altre camí i no només diferent, sinó oposat, perquè si fos semblant podria ser fins a pitjor, ja que en aquest trajecte que hem experimentat no hi ha límit per al nociu. Doncs, és clar, també és possible una ruta millor, un model diferent, de major entitat i substància, que reneixi de la negació de obstinar a tornar als fracassos d'aquesta política territorial, per descomptat en els ordres natural i cultural, que han estat tan manifestos que ells mateixos mostren que aquest camí s'ha acabat, però també en els urbanístics, ostensible per exemple en les colònies tancades o al balneari amb acomiadaments.

Les paraules bàsiques que em permeten qualificar aquest model nou en el qual hem d'entrar són les de respecte, equilibri i compatibilitat. Però primer cal conèixer. Si s'actua des de la ignorància i només des de l'estratègia és impossible aspirar a una política noble. Cal saber el que realment és el Pirineu i cal actuar perquè els seus valors es guardin i Aviv. A més, sempre hi haurà un coneixedor lliure en algun bosc o alguna cim que avaluarà amb dret propi el nivell dels que projecten, decideixen i executen, veient ajustaments i desajustaments amb les qualitats dels llocs, que potser aquells desconeixen. I pensar, potser en contra del que aquests donen per descomptat, que el sòl no és només solar, que els rius no són mers canals, ni els busquis exclusivament fusta, ni els prats res més que futures pistes de patinatge, ni els vells pobles espai reedificat, ni que els amos dels territoris són també, ni molt menys, els amos dels paisatges. Perquè els paisatges no té propietaris. I com afortunadament hi ha molt Pirineu sense Aramón, encara voldrà preservar la seva tranquil·litat i les seves formes assossegades, els seus silencis i solituds, les seves més amagats llocs, limitant el pertorbat i garantint que hauria de ser impertorbable.

Per tant: proposem un cicle nou de respecte. Una voluntat de política de muntanya des de la perspectiva de la natura i la cultura, compatible amb la prosperitat que neix de la unió d'intel·ligència i treball, nodrida del arrelat, en una muntanya tractada com a muntanya, amb tots els seus valors i els seus més equilibrades possibilitats. Proposem una fase nova de compatibilitats entre desenvolupament, societat, natura, cultura i paisatge, que rectifiqui els errors del trivial tractament periurbà que hem suportat. Si diversos llocs del camp espanyol estan passant de produir aliments i matèries primeres a espais d'oci urbà, a part de no tractar-se d'una llei incontestable, tampoc no és l'única manera de conduir-lo omplir les valls de ciment i d'asfalt.

Per Eduardo Martínez de Pisón

(Publicat a "Tribuna lliure" de *l'Heraldo de Aragón*, el 5-12-09)